

تفسیر سورہ

مشورہ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

به نام خداوند بخشنده مهربان

﴿۱﴾ تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ ﴿۲﴾ مَا أَغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ ﴿۳﴾ سَيَصْلَىٰ نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ ﴿۴﴾ وَأَمْرَاتُهُ حَمَّالَةَ الْحَطَبِ ﴿۵﴾ فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِّن مَّسَدٍ

بریده باد دو دست ابولهب و نابود باد. نه دارائیش و نه آنچه بدست آورد، به حالش سودی نکرد. به زودی به آتشی شعله‌ور درآید. (همراه) زنش، آن هیزم‌کش (آتش افروز). (در حالی که) در گردنش ریسمانی از لیف خرما است.

نکته‌ها:

- این سوره به نامهای تبت و مسد معروف است. امام صادق علیه السلام فرمودند: هرگاه این سوره را خواندید بر ابولهب نفرین کنید. (۱)
- هنگامی که آیه ﴿و انذر عشیرتک الاقربین﴾ (۲) نازل شد، پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نزدیکان و خویشاوندان را دعوت کرد و پیام وحی را به آنان رساند. ابولهب که عموی حضرت بود گفت: «تبتاً لك» هلاکت بر تو باد. این سوره نازل شد و گفتار او را به خودش رد کرد.
- از آنجا که این نفرین عملی شد و ابولهب و همسرش با کفر از دنیا رفتند، معلوم می‌شود که در این سوره نسبت به ابولهب یک پیشگویی نیز شده است.
- «تبت» از ریشه «تب» به معنای خسران و هلاکت است و مراد از «ید» در آیه، دست ظاهری نیست، بلکه کنایه از وسیله قدرت و تلاش انسان است. بنابراین معنای آیه چنین

۱. تفسیر کنزالدقائق.

۲. شعراء، ۲۱۴.

- است که تلاشهای ابولهب به هدر رفت و او گرفتار زیان و خسارت شد.^(۱)
- در تاریخ آورده‌اند که رسول خدا ﷺ مردم را به کلمه «لا اله الا الله» دعوت می‌کرد و ابولهب از پشت سر او را تکذیب و به سوی او سنگ پرتاب می‌کرد.
- گاهی زائران مکه به سراغ ابولهب می‌آمدند و از او درباره حضرت محمد ﷺ سؤال می‌کردند. او می‌گفت: محمد مجنون است و ما مشغول مداوای او هستیم.^(۲)
- ابولهب هیچ گاه از مخالفت با پیامبر و از همکاری با مخالفان او دست نکشید. او و همسرش کلمات رکیک به حضرت می‌گفتند و شاید به همین خاطر نام این دو در قرآن برده شده است.
- آهنگ این سوره چنان کوبنده بود که همه آن را حفظ کردند و ابولهب ضربه سنگینی خورد و خانه‌نشین شد تا آنکه مرد و باقی کفار حساب کار خودشان را کردند که مبادا سوره‌ای نیز علیه آنان نازل شود.
- علاقه‌ها و روابط خانوادگی نباید خللی در ایمان و مکتب ایجاد کند. «تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ»
- با آنکه ابولهب و همسرش مرده‌اند و استخوانهایشان پوسیده است اما این آیات همچنان باید تلاوت شود تا مایه عبرت دیگران و زیاد شدن قهر و عذاب الهی بر آنان گردد.
- ابولهب برادران خوبی مثل حضرت حمزه و ابوطالب و پدر خوبی چون عبدالمطلب داشت اما هر کس برای خود حسابی دارد.
- در قدیم بته‌های هیزم را که جمع می‌کردند، آن را با طناب می‌بستند و آن را به دوش می‌انداختند. چنان همسر ابولهب، هیزم در مسیر راه پیامبر می‌ریخت تا آن حضرت را آزار دهد، لذا قرآن می‌فرماید: در قیامت نیز هیزم آتش دوزخ است و آن طناب‌هایی که برای جمع آوری هیزم استفاده می‌کرد، به گردنش آویخته است.^(۳)
- ابولهب فرزندی به نام لهب نداشت ولی شاید به خاطر سرخی صورتش او را ابولهب می‌گفتند.

۱. تفسیر المیزان.

۲. تفسیر نمونه.

۳. تفسیر المیزان.

□ زن ابولهب، فردی شاعر بود. نامش امّ جهل، خواهر ابوسفیان و عمه معاویه بود. کینه دیرینه با پیامبر داشت و خار بر سر راه پیامبر می‌ریخت و اشعاری در تحقیر و هجو آن حضرت می‌سرود.

□ روز قیامت، مال و ثروت به درد انسان نمی‌خورد: ﴿ما أغنى ماله و ما كسب﴾
 ﴿ما اغنى عني ماليه﴾ مال و ثروتم چاره کارم نکرد.

□ هلك عني سلطانيه^(۱) سلطنت و حکومت از بین رفت و برایم سودی نداشت.

□ ما اغنى عنكم جمعكم^(۲) جمعیت و ثروت شما را بی‌نیاز نکرد.

□ لن تغني عنهم اموالهم و لا اولادهم^(۳) نه ثروت و نه فرزند به حال آنان سودی نداشت.

□ در قرآن چهار نوع زن و شوهر ذکر شده است:

زن و شوهری که در کار نیک همفکر و همراهند. (حضرت علی و حضرت زهراء عليهما السلام) که به

یتیم و اسیر و مسکین طعام دادند. ﴿و يطعمون الطعام﴾^(۴)

زن و شوهری که در کار بد همراهند. ﴿ابی لهب... و امراته﴾

زن و شوهری که مرد در راه حق و زن در راه باطل است نظیر حضرت نوح و حضرت لوط

که همسرانشان به آنها ایمان نیاوردند و با مخالفان همدست شدند. ﴿كانتا تحت عبدین﴾^(۵)

زن و شوهری که زن در راه حق و مرد در راه باطل است. نظیر فرعون و همسرش. ﴿ضرب

الله مثلاً للذین آمنوا امرأت فرعون﴾^(۶)

□ زن ابولهب گردنبندی قیمتی داشت که سوگند یاد کرد آن را در راه مخالفت پیامبر مصرف

کند. ﴿فی جیدها حبل من مسد﴾

□ حضرت علی عليه السلام در نامه‌ای به معاویه نوشت: «متّا خیر نساء العالمین و منکم حمّالة

الخطب^(۷) بهترین زنان از ماست و هیزم‌آور آتش از شماست.

□ سلمان فارسی از اهل بیت پیامبر می‌شود و ابولهب عموی پیامبر، مورد لعن و نفرین

۱. حاقّه، ۲۹. ۲. اعراف، ۴۸. ۳. آل عمران، ۱۰.
 ۴. انسان، ۸. ۵. تحریم، ۱۰. ۶. تحریم، ۱۱.
 ۷. نهج البلاغه، نامه ۲۸.

خداوند.

- چون همسر ابولهب در سر راه پیامبر هیزم می‌ریخت، ممکن است «حَمَّالَةَ الْحَطْبِ» اشاره به این باشد که ورود او به دوزخ در حالی است که هیزم بدوش دارد.
- دست و بازو برای تلاش است و تلاش برای رسیدن به هدف مطلوب. هدف ابولهب جلوگیری از رشد اسلام بود و در این راه تلاش بسیار کرد ولی به هدفش نرسید، پس تلاش بازوی او هدر رفت. ﴿تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ﴾

پیام‌ها:

- ۱- اعلام برائت از ناهلان جزء دین است. ﴿تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ﴾
- ۲- کیفر توهین به مقدسات، لعن و نفرین ابدی است. ﴿تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ﴾
- ۳- باید برای نابودی کامل کفر دعا کنیم. ﴿يَدَا﴾ (قطع شدن دو دست نشانه بی نتیجه ماندن تلاشهاست).
- ۴- پاسخ مخالفان را مثل خودشان بدهید. در پاسخ آنان که به پیامبر گفتند: «تَبَّأ لَكَ» خداوند فرمود: ﴿تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ﴾
- ۵- در نظام مکتبی، ضابطه بر رابطه مقدم است. ﴿تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ﴾
- ۶- مال و ثروت، یکی از ابزارهای مخالفان انبیاست. ﴿مَا اغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ﴾ (ابولهب سرمایه داری بود که ثروتش را برای محو اسلام هزینه کرد).
- ۷- بدتر از فساد تکرار آن است. ﴿حَمَّالَةَ﴾
- ۸- در برابر قهر الهی نه ثروت کارائی دارد و نه هر چیز که در اثر تلاش به دست آید، خواه ثروت باشد یا مقام و عنوان و حکومت و شهرت. ﴿مَا اغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ﴾
- ۹- قهر الهی نسبت به ستمگران دور نیست. ﴿سَيَصِلُ﴾
- ۱۰- اشرافیت دنیا، همراه با تحقیر آخرت است. ﴿فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِّنْ مَّسَدٍ﴾

«وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ»